

NIEUWSBRIEF

AUTONOMIE ONTWIKKELING EN AUTONOMIE ONDERSTEUNING BIJ ADOLESCENTEN MET EEN VISUELE BEPERKING

Oog voor iedereen

Beste lezer,

Graag willen we u in deze tweede nieuwsbrief een update geven over de ontwikkelingen in ons tweejarige project over Autonomie ontwikkeling en autonomie stimulerende opvoeding en begeleiding. Het zijn vreemde, zorgelijke en bijzondere maanden geweest in deze wereldwijde Covid-19 situatie. Deze pandemie, de lockdown, de zorgen: het heeft iedereen op één of andere manier geraakt en wij hopen dat u en uw dierbaren in goede gezondheid verkeren.

Aanpassingen binnen het autonomie project

In de vorige nieuwsbrief is het onderzoeksplan van het autonomie project beschreven en u kunt dat ook lezen op <https://www.mentorsupport.nl/hoofdmenu/autonomie-ontwikkeling-en-ondersteuning>. In de weken voor corona waren we druk bezig met deelproject 2: wervingsbrieven voor de groepsinterviews (focusgroep-bijeenkomsten) voor jongeren, voor ouders en voor professionals waren verstuurd en we hadden al meerdere aanmeldingen binnen gekregen. Door de corona pandemie is deze werving logischerwijs stil komen te liggen, we mochten toen niet meer met groepen in zalen bij elkaar zijn. Door de voortdurende van corona hebben wij ons in de laatste paar maanden gericht op alternatieve werkzaamheden binnen het project waarover u hieronder kunt lezen. Verder is met onze leden van de klankbordgroep overlegd over hoe we de verschillende manieren van dataverzameling kunnen organiseren: deelproject 2 met daarin de groepsinterviews (focusgroep) over autonomie en deelproject 3 met daarin digitale vragenlijsten over autonomie. In eerste instantie was het idee om waardevolle inzichten uit de groepsinterviews onderdeel te laten zijn van de digitale vragenlijsten. Echter deze benadering kan ook andersom toegepast worden, waarbij resultaten uit de vragenlijsten dieper kunnen worden uitgevraagd in de toekomstige groepsinterviews. En digitale vragenlijst is in deze corona situatie natuurlijk veel veiliger dan fysieke samenkomsten van mensen. Dus: we gaan in 2021 starten met de digitale dataverzameling en hopen dat we in de nabije toekomst ook weer met een gerust hart samen kunnen komen voor de groepsinterviews. We hebben gelukkig enkele maanden verlenging gekregen voor dit project van de subsidiegever InZicht (ZonMw) waarvoor we erg dankbaar zijn.

Logo autonomie project

In de tussentijd is er gewerkt aan een logo voor het autonomie project. We wilden graag dat het nieuwe logo woorden als keuzes, ondersteuning maar ook loslaten kon illustreren en dat de verschillende belangrijke mensen voor stimuleren van autonomie op een of andere wijze zichtbaar zouden zijn. Uiteindelijk is er gekozen voor onderstaand logo. De pijlen bij de persoon representeren de keuzes die de jongere maakt in het leven. De open handen staan voor de ondersteuning die zowel de ouder(s) als begeleiders kunnen bieden, ze houden de persoon niet vast en daarmee willen we het idee van loslaten illustreren. De twee verschillende kleuren handen staan symbool voor verschillende belangrijke volwassenen die een rol kunnen spelen in het stimuleren van de autonomie.

Studie naar belangrijke factoren voor autonomie ontwikkeling in de literatuur

Mede als voorbereiding op de digitale enquête en de groepsinterviews is er een overzicht van de literatuur gemaakt over autonomie ontwikkeling van jongeren in het algemeen en jongeren met een visuele beperking. Welke factoren werken daarbij nu positief, stimulerend (+)? En welke factoren zijn beschreven die een risico (-) vormen voor autonomie ontwikkeling? Deze literatuur zal verwerkt worden in een artikel waarin de tabel opgenomen zal worden met de gevonden + en – factoren. Hopelijk aangevuld met onze resultaten van de dataverzamelingen van de komende maanden.

Website update

In de afgelopen “corona-maanden” is gewerkt aan een update van onze basis-website www.mentorsupport.nl. Alle voorgaande projecten over het effect van een mentor programma, over verschillen tussen subgroepen (heterogeniteit) en over de langlopende studie sinds 1996 zijn daarop beschreven. Ondertussen zijn namelijk meerdere artikelen in wetenschappelijke journals verschenen die u nu ook op onze website kunt vinden en lezen. De scripties van onze Master studenten bieden ook veel boeiende informatie en deze lijst is ook weer geheel up to date. Ook staan er meerdere hand-outs (pdf-jes) van congrespresentaties op de site alsmede enkele audio bestanden met presentaties over voorgaande projecten. We hopen daarmee onze resultaten voor een breed publiek kenbaar te maken, dus bezoek de website vooral!

Interview met Eline Heppe

Helaas hebben we op 1 juni Eline Heppe moeten uitzwaaien op dit project. Ze is zo lang bij meerdere projecten gericht op jongeren en jongvolwassenen met een visuele beperking betrokken geweest dat het echt even wennen is aan dit idee. Heel veel dank voor al haar inzet in de afgelopen 7 jaar! Ze heeft een nieuwe baan gevonden bij Kentalis. Hoe kijkt Eline terug op haar werkzaamheden?

Hoe vond je het om aan het autonomie project te werken?

Ik vond het boeiend om aan het autonomie project te werken. Het onderwerp ligt mij na aan het hart. En omdat we nog niet veel weten over de autonomie ontwikkeling van jongeren met een visuele beperking, is het belang van het onderzoek groot. Naar mijn idee gaat het autonomie onderzoek veel opleveren voor de doelgroep.

Wat hoop je dat de resultaten van dit project ons zullen leren?

Dat we beter weten hoe de autonomie ontwikkeling van jongeren met een visuele beperking tot stand komt. Welke aspecten dragen bij aan deze ontwikkeling en welke juist niet? Welke verschillen zijn er daadwerkelijk tussen jongeren met en zonder visuele beperking? Deze resultaten geven ons de mogelijkheid om gerichte ondersteuning te ontwikkelen en daarmee bij te dragen aan de autonomie ontwikkeling van jongeren met een visuele beperking.

Kun je iets vertellen over je nieuwe baan?

In mijn nieuwe baan bij Kentalis ben ik ook onderzoeker. Daar richt ik mij alleen op een andere doelgroep, namelijk mensen met doofblindheid. Deze doelgroep is heel divers. Dat maakt het werk uitdagend, omdat je als onderzoeker dan vaak buiten de gebaande paden moet denken. Daarnaast koppelen we de nieuwe inzichten uit onderzoek direct aan de ondersteuning voor mensen met Doofblindheid. Dat is erg waardevol.

Interview met Leonie Besuch

Leonie Besuch is van 1 november 2019 tot 1 januari 2021 een paar dagen per week betrokken geweest als onderzoeksassistent aan dit project. We willen Leonie hartelijk bedanken voor haar empathische en praktische ondersteuning en wensen haar alle goeds. Na deze onderzoeksfase zal Leonie zich in 2021 gaan richten op ondersteunen van universitair onderwijs. Om af te sluiten ook enkele vragen voor haar:

Wat heeft je verrast in jouw ervaring met mensen die blind of slechtziend zijn?

Wat me vooral verrast heeft de afgelopen maanden is de mate van veerkracht en determinatie die mensen met een visuele beperking laten zien. Ik heb gemerkt dat, hoewel ze extra hulp nodig hebben bij bepaalde zaken, zij toch graag dingen zelfstandig willen doen als dit kan. Eigenlijk willen ze zich als ieder ander mens voelen, en gewoon kunnen meedoen in de samenleving.

Wat heb je opgestoken over autonomie stimuleren en exploratie?

Ik heb veel geleerd over autonomie en welke aspecten de ontwikkeling van autonomie kunnen bevorderen of juist hinderen. Door ook een stuk introspectie toe te passen besepte ik mij hoe belangrijk het is dat autonomie wordt gestimuleerd en wat de gevolgen kunnen zijn als hierin belangrijke stappen worden overgeslagen in de opvoeding van een kind. Voor mensen met een visuele beperking is autonomie een extra uitdagend aspect en willen de ouders hen behoeden voor mogelijk gevaar. Maar dit kan juist ook zorgen voor een minder ontwikkeld gevoel van autonomie in de (jong)volwassenheid.

Welke tips zou je lezers van deze nieuwsbrief nog mee willen geven?

De tip die ik mee zou willen geven is: probeer verder te kijken dan alleen de visuele beperking. Mensen hebben de natuurlijke eigenschap om te ontdekken, te exploreren. Natuurlijk is er soms extra hulp nodig en het is geweldig dat deze hulp beschikbaar is. Maar te veel willen beschermen kan soms ook leiden tot een tegenovergesteld effect waarbij mensen hun eigen grenzen niet meer durven te verleggen. Terwijl dit erg leerzaam kan zijn.

Nieuwe onderzoeker in 2021: Bella van Erp

Vanaf 1 januari 2021 zal Bella van Erp het project gaan versterken. Eerder werkte zij o.a. al mee aan het Mentor Support project van Eline Heppe en aan het project Expeditie Top van Judith Wijnen (Visio) en Sabina Kef. We zien uit naar haar komst!

Master scripties

Drie studenten uit de Master Orthopedagogiek aan de VU zijn via hun afstudeerscripties betrokken bij dit project. Manon en Esther vooral in 2020, en Janneke vooral in 2021. Zij lichten hun thema's en resultaten toe. Uiteindelijk zullen hun gehele scripties op de website van mentorsupport.nl te lezen zijn.

Manon Borst

Vorig jaar ben ik begonnen met het schrijven van mijn Master these bij het autonomie project. Mijn eerste onderzoeksvraag is: "Wat is de relatie tussen autonomie in de jongvolwassenheid en autonomie in de volwassenheid?" en mijn tweede onderzoeksvraag is: "Welk verband bestaat er tussen het moment van ontstaan van de visuele beperking en autonomie in de volwassenheid en welke (mediërende) rol speelt de acceptatie van de beperking?".

In dit onderzoek gebruiken we gegevens uit interviews die Sabina Kef sinds 1996 elke 6 jaar met honderden mensen doet. In de dataset die ik heb gebruikt zijn 158 jongvolwassenen met een visuele beperking geïnterviewd op drie verschillende meetmomenten. Uit de resultaten voor de eerste onderzoeksvraag is een voorzichtig patroon gevonden van een toenemend autonomie gevoel van jongvolwassenheid naar de volwassenheid bij mensen met een visuele beperking. Het lijkt er op dat autonomie dus nog door ontwikkeld tot in de volwassenheid. Uit de resultaten van mijn tweede onderzoeksvraag is gebleken dat we geen relatie vonden tussen moment van ontstaan van de visuele beperking (geboorte, tussen 0 en 7 jaar, tussen 7 en 13 jaar of na 13 jaar) en de autonomie ontwikkeling. Wel vonden we een verband tussen de acceptatie van de beperking en autonomie in de volwassenheid, dus hoe hoger de acceptatie van de beperking is, hoe hoger het autonomie gevoel is. Daarnaast is er ook een trend zichtbaar tussen het moment van ontstaan van de visuele beperking en de acceptatie van de beperking, dus met enige voorzichtigheid kan gesteld worden dat hoe eerder de visuele beperking is verworven, hoe meer de beperking is geaccepteerd. Op dit moment ben ik in de afrondende fase van mijn Master these, de final touch. Ik heb veel geleerd over wat een visuele beperking met een mens kan doen en ik hoop dat er nog veel meer onderzoek komt naar deze doelgroep, zodat zij op de beste passende manier ondersteund kunnen worden.

Esther van Sloten

Vorig jaar ben ik begonnen met het schrijven van mijn Master these bij het autonomie project. Mijn onderzoeksvraag is gericht op de relatie tussen steun van ouders in de adolescentie, de herinneringen van de jongvolwassene met een visuele beperking aan hen opvoeding, de sociaal economische status (SES: opleidings- en werkachtergrond) van het gezin en de autonomie ontwikkeling. In dit onderzoek gebruiken we gegevens uit interviews die Sabina Kef sinds 1996 elke 6 jaar met honderden mensen doet. In de dataset die ik heb gebruikt zijn 158 jongvolwassenen met een visuele beperking geïnterviewd op drie verschillende meetmomenten. Eerst keek ik of de factoren uit het gezin samenhangen met autonomie. Het bleek dat autonomie in volwassenheid niet samenhang met steun van ouders en SES in adolescentie en herinneringen aan opvoeding. De onafhankelijke variabelen bleken onderling wel samen te hangen. Zo werd een positieve samenhang gevonden tussen herinneringen aan opvoeding in jongvolwassenheid en de steun van ouders tijdens de adolescentie. Pubers die veel ouderlijke steun kregen gaven zes jaar later aan dat ze met meer warmte aan hen opvoeding denken en weinig afwijzing hebben ervaren. Ook werd een positieve samenhang gevonden van SES en opvoeding. Pubers uit gezinnen met een hogere opleidings- en werkachtergrond scoorden hoger op emotionele warmte in de opvoeding. Ook scoorden pubers uit deze hogere SES-gezinnen hoger op steun van hun ouders. Omdat deze factoren dus ook onderling met elkaar verbonden zijn, deden we nog een regressie-analyse om de belangrijkste voorspeller voor een goed gevoel van autonomie te vinden (autonomie bevrediging heet dat).

Daaruit kwam naar voren dat veel emotionele warmte in de opvoeding vooral belangrijk was voor een positief autonomie resultaat en daarnaast weinig afwijzing. De variabele SES was in die analyse niet belangrijk meer. Aandacht voor de opvoeding is dus belangrijk bij pubers met een visuele beperking. De titel van mijn these is dan ook geworden: Als zij geloven dat ik het kan, dan geloof ik dat ook.

Janneke Kersbergen

In het academische jaar 2020-2021 zal student Janneke Kersbergen bij ons autonomie project haar scriptie schrijven en ondersteunen bij dataverzamelingen. Voor haar scriptie zal ze zich vooral gaan richten op de relaties tussen autonomie stimulerende opvoedingsstijl, de rol van broertjes/zusjes, mate van zelfstandigheid en mobiliteit, de autonomie ontwikkeling en de participatie op het gebied van school en werk.

2021: we hopen dat het voor u allen een geweldig jaar zal worden! Voor ons project is het een belangrijk jaar en we hebben er zin in!

Sabina Kef
s.kef@vu.nl

Leonie Besuch